

TRES MANERES DE DEFINIR L'EMPIRISME

L'empirisme es pot entendre en filosofia de tres maneres diferents:

1.- Com una simple màxima: *nihil est in intellectu quod non prius fuerit in sensu* [no hi ha res a l'intel·lecte que prèviament no estigués als sentits]. Aquesta és una afirmació que va ser subscripta per Aristòtil, Tomàs d'Aquino o Locke (i que no acceptarien autors com Plató, Agustí o Leibniz).

És poc adient resumir l'empirisme repetint aquest adagi escolar tradicional perquè la frase esmentada no ens diu res sobre el problema bàsic de l'empirisme, que és el d'explicar *com* es passa dels sentits corporals a l'intel·lecte. Considerar que l'experiència està en la base del coneixement és tenir una actitud empirista. Però l'empirisme va molt més enllà i implica una teoria del coneixement i de la formació dels conceptes.

2.- Com una impugnació de la metafísica: És la tesi del positivisme de Carnap: *empirisme és la superació de la metafísica mitjançant la teoria del coneixement*. Aquesta és una concepció molt típica de la filosofia analítica del segle XX i palesa una concepció una mica ingènua sobre el paper de la metafísica. Prové de la tesi de Comte (segle XIX) segons el qual la metafísica representa una època a superar en la història de l'home. Però, de fet, tota teoria empirista manté pressuposicions metafísiques.

3.- Com una teoria del coneixement: L'empirisme és una teoria del coneixement que es planteja com és possible entendre el món a partir de conjunts d'experiències sovint contradictòries. En aquest sentit l'empirisme és una crítica a la concepció substancialista de la realitat. Per als empiristes al món no hi ha substàncies eternes, sinó processos – de manera que cal renunciar a qualsevol idea de perennitat.

L'obra de més gran transcendència filosòfica de John Locke és *L'Assaig sobre l'enteniment humà* (1690); pot dir-se que és aquesta obra la que funda l'empirisme modern, amb la negació de les idees innates i l'afirmació de l'experiència com a font de coneixement. L'empirisme de Locke ha rebut, però, -com tota la filosofia posterior- la influència de Descartes: d'aquí la primacia de l'experiència interna sobre l'experiència externa de l'empirisme postcartesià. Conèixer serà l'aprehensió d'un objecte per part del subjecte, mitjançant idees. Tan sols una concepció representacionista (les idees representen coses exteriors), permetrà parlar de l'autèntic coneixement, de l'aprehensió de l'objecte

Josep OLESTI: *Racionalismo y Empirismo*. Barcelona: Vicens, 1989, p. 104